MIKC Daugavpils Dizaina un mākslas vidusskola “Saules skola”

Mācību priekšmets: Kultūra un māksla

Specialitāte: Profesionālās vidējās izglītības programma
kurss:1. kurss

KULTŪRAS IZPRATNE UN IZPAUSMES SABIEDRĪBĀ. KO STĀSTA ZĪMES UN SIMBOLI PAR ARHITEKTŪRU

Metodiskā izstrādne

autors:Ivanda Osīte

Daugavpils 2022/2023

ANOTĀCIJA

IVANDA OSĪTE

Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā.

Ko stāsta zīmes un simboli par arhitektūru

Sasniedzamais rezultāts: Kultūras zīmju un simbolu valoda ir daudznozīmīga un ikdienā klātesoša.

Lieto vizuālās un audiovizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes savas vai grupā saskaņotas idejas pieteikumam radošajam darbam. Argumentē savu izvēli.

Mērķauditorija :vidējās izglītības programma Vidusskolu un profesionālo vidējās izglītības iestāžu audzēkņi, Augstskolu studenti, pedagogi, citi interesenti

Metodiskās izstrādnes praktiskais pielietojums: mācību stundu ietvaros un personīgai izaugsmei

Uzskates un citi mācību līdzekļi: simbolu un zīmju skaidrojošās vārdnīcas ; uzdevuma apraksts ar darba kritērijiem

Metodiskās izstrādnes aktualitāte/novitāte: Kvalitatīvas kultūras un mākslas mācību stundas organizēšana veicot pētniecisku,eksperimentējošu un radošu darba metožu izmantošanu darba procesā, pielietojot jauniešiem aktuālu audiovizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus.

Piedāvātais materiāls ir saīsināts un piedāvāts , kā ieskats mācību procesā

SATURS

ANOTĀCIJA.....….2
SATURS.....….3
STUNDAS STRUKTŪRA.....….4
IEVADS……..5
1.KAS IR ZĪMES UN SIMBOLI?!.....….6
2. TESTS IEDVESMAI.....….7
3.MĪLESTĪBA UN NĀVE.....…10
4.PENTAGRAMMA.....….11
UZDEVUMU APRAKSTS AR KRITĒRIJIEM.....…..13
LITERATŪRAS SARAKSTS.....…..14
SECINĀJUMI.....…..15
PIELIKUMI.....…16

STUNDAS STRUKTŪRA

- Mācību stundas mērķis: Izglītojamais izprot zīmju valodu kā kultūras informācijas nesēju kultūrvēsturiskajā kontekstā
- Mācību stundas uzdevumi:
  1.Skaidrot dažādu laikmetu kultūras zīmju un simboli jēgu un atšķirības;
  2. Saskatīt kultūras zīmju izpausmes mūsdienu sabiedrībā;
  3. Atrast un aprakstīt Daugavpils pilsētvides arhitrktūrā simbolus un zīmes
- Mācību stundas rezultāti:
  1.Izpratne par zīmēm un simboliem kultūras ietvaros.
  2.Prast veikt pētniecisko darbu, vērojot vietējās apkārtnes arhitektūru
  3.Izveidot savu skatījumu uz kultūrvēturiskajiem aspektiem-radošais darbs

IEVADS

Metodiskā materiāla mērķis ir sekmēt kvalitatīvas kulturas un mākslas stundu organizēšanu profesionālajā un vispārējā vidējā izglītībā, veicinot pētniecisku, eksperimentējošu un radošu darbu metožu izmantošanu stundā.Viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem, īstenojot mūsdienīgu izglītību, kuras rezultāts ir patiesa izpratne, spēja izmantot skolā apgūto neierastā situācijā.

Kursa apguves procesā tika plānota skolēnu darbība dažāda apjoma pētnieciskos projektos.

Piedāvātā temata1.bloks Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā. Kultūras noteiktais dzīvesveids. Kultūras izpausmju,vērtību mainība laikā.

Paredzētais sasniedzamais rezultāts -sapratne par kultūras zīmju un simbolu valodas daudznozīmīgumu (VSK.K.Li.2.).

Simboli nebūt nav maģija, bet tā ir pati dzīve! Viss, kas mūs ieskauj, no DNS līdz pat pirmajam vārdam, no alu gleznojumiem līdz mūsdienu logotipiem un zīmoliem. Sākotnēji zīmes un simboli tika dotas cilvēcei kā “visu durvju atslēga”. Kas ir kopīgs ZĪMEI un SIMBOLAM, kur slēpjas viņu spēks, un vai ar to palīdzību var “konstruēt” savu dzīvi?

(avots:“Esotericblog”).

Straujajā ikdienā cilvēkiem pietrūkst laika, lai iedziļinātos visā informācijā, kas tiek piedāvāta. Tāpēc, lai tiktu pamanīts, aizvien lielāka nozīme digitālā laikmetā ir detaļām, individuāliem zīmju un simbolu “kodiem” un emocionāli uzrunājošai komunikācijai.

Mūsu apkārtējā vide ne tikai spēj priecēt vai sarūgtināt aci , bet atvēr plašas zināšanas par cilvēku uzskatiem un to kultūru dažādos gadsimtos.

1.KAS IR ZĪMES UN SIMBOLI?

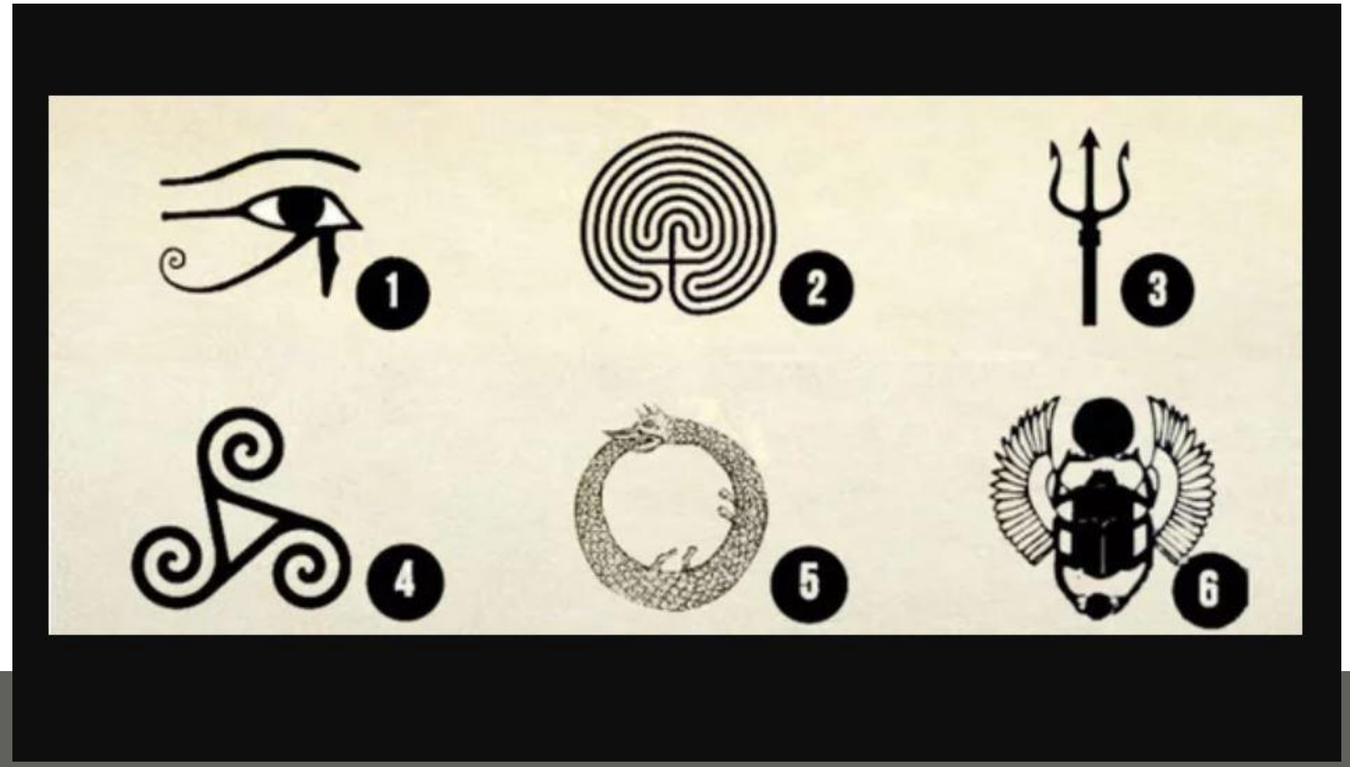
ZĪME - GRAFISKS ATTĒ LS, KAS APZ ĪMĒ KĀDU PRI EKŠMETU VAI PARĀDĪBU.
ZĪME SNIEDZ INFORMĀCIJU, TĀDĒĻ TAI JĀBŪT SKAIDRI SAPROTAMAI, VIENKĀRŠAI.
Pirmie bija grieķu filozofi Platons un Aristotelis, kas saskatīja valodas zīmes.17.gs. racionālisma pārstāvji franču matemātiķis Renē Dekarts (1596-1650) un angļu apgaismotājs Džons Loks (1632-1704), kurš ieviesa terminu „zīme", vācu filozofs un matemātiķis Gotfrīds Leibnics (1646-1716), un daudzi citi analizēja valodas attīstības likumus un zīmes.Amerikāņu matemātiķis Čārlzs Senderss Pīrss (1839- 1914) pētniecības rezultātā, līdz galam izveidoja semiotiku - zinātni, kas pēta jebkādas cilvēku sabiedrībā izmantotās zīmju sistēmas.

VĀRDS "SIMBOLS" CĒLIES NO GRIEĶU "SYMBOLON" (PAZĪŠANĀS ZĪME)
Mūsdienās simbols apzīmē kādu priekšmetu, kuram ir vēl kāda nozīme papildus tā tiešajai nozīmei. Šādi balodis ir miera simbols, lauru vainags liecina par uzvaru un sirds nozīmē mīlestību. Daži simboli laiku gaitā ir mainījuši to nozīmi, piemēram, kāškrusts vai pentagramma. Daži no tiem ir tikuši aizmirsti, jo parādība, kuru tie reiz simbolizēja, mūsdienās vairs nepastāv. Šādi, piemēram, mēra laikā viduslaikos uz durvīm tika zīmēts četrinieka spoguļattēls. Šāda zīme kalpoja kā līdzeklis pret sērgu. Līdz ar mēra pazušanu šāda aizsardzība vairs nebija vajadzīga un tika svītrota no cilvēku atmiņas(2).

2.TESTS IEDVESMAI

IZVĒLIES SENO SIMBOLU UN UZZINI KO TAS TEV PAVĒSTĪ!

Visi seši simboli ir spēcīgi instrumenti, ko dažādas kultūras saistīja ar neredzamiem spēkiem. Tie jau gadsimtiem ilgi izmantoti maģiskās praksēs. Kurš tevi visvairāk piesaista? Ieklausies, lai sadzirdētu, ko tas vēlas pavēstīt. Testa mērķis: seno zīmju un simbolu saistība ar mūsdienām

1. Hora acs

Hora acs ir viens no pazīstamākajiem Senās Ēģiptes simboliem. Ja skatiens apstājās tieši pie šī simbola, tas liecina, ka tavai aurai vajadzīga tūlītēja aizsardzība. Hora acs saistāma ar dievišķo klātbūtni pasaulē. Tā atgādina, ka karma nekad nesnaužž. Atbrīvojies no visa negatīvā ap tevi un tevī, kā arī palūdz palīdzību un padomus savam sargeņģelim.

2. Labirints

Labirinta uzdevums ir sargāt tā saimnieku, un tā bijis vienmēr, sākot ar Mīnotauru grieķu mitoloģijā. Labirints palīdz atrast savu patieso dabu, garīgo centru un īsto būtību. Tas apmāna dēmonus, ievilinot tos iekšā. Ja tu izvēlējies labirintu, tu pēdējā laikā droši vien esi juties nedaudz apmaldījies un apmulsis. Saspringts darbs ar stingru grafiku un nogurdinošs dzīvesveids pilnībā sagrāvuši tavu harmoniju. Tev nepieciešams atgūt iekšējo mieru un harmonizēt sevi ar apkārtējo pasauli

3. Trīšžuburis

Tas ir Šivas simbols hinduismā un Poseidona zizlis sengrieķu mitoloģijā. Tā trīs zari var simbolizēt trīs acis, bet vidējais zars ir tā pati “trešā acs”. Trīšžuburis simbolizē pārpilnību, Visuma svētību un atbrīvošanos no bailēm. Attiecīgi tava izvēle arī liecina par to, ka tev nepieciešams steidzami atbrīvoties no bailēm. Paziņo sev un Visumam, ka tu vairs nebaidies ne no kā! Tu esi ieguvis brīvību, un ļaunumam nav pār tevi varas.

4. Triskelions

Skaitli “trīs” vienmēr uzskatīja par maģisku svētu. Triskelions ietver varenus pārmaiņu spēkus, kas palīdz pārvarēt grūtības un pārlēkt pāri fiziskām un garīgām barjerām. Ja izvēlējies triskelionu, tas nozīmē, ka vajadzīga palīdzība tieši šajā ziņā. Ta sir Saules radošās enerģijas iemiesojums, lai to izmantotu savu mērķu sasniegšanai. Liec lietā Saules spēku, lai kļūtu garīgi spēcīgāks un atrisinātu visas problēmas.

5. Uroboro

Pirmajos mūsu ēras gadsimtos šis simbols bija senās Frīģijas svētā emblēma. Tas ir atgādinājums par karmu, bezgalību un pastāvīgu atdzimšanu. Ja izvēlējies čūsku uroboro, tev vēlams sīki izanalizēt savu dzīvi un ienest tajā dažas pārmaiņas, jo tu, iespējams, esi iesprūdis kādā nebeidzamā ciklā, kur viss paliek nemainīgs. Kāpēc tā? Tāpēc, ka tu pats nevēlies mainīties. Izlem, ko tu atkal un atkal dari nepareizi, un maini savu rīcību un uzvedības modeli.

6. Skarabejs

Šīs vaboles sadēj olas citu dzīvnieku līķos, tāpēc senie ēģiptieši uzskatīja, ka tās dzīvas atgriežas no mirušo pasaules. Skarabeja izvēle liecina par to, ka nepieciešams piesaukt un aktivizēt senču gudrību. Skarabejs arī saistīts ar atdzimšanu. Šo simbolu nereti izmanto rituālos dzīvības spēka, veselības un ilga mūža iegūšanai. Vēl tas ir aicinājums meklēt savu patieso būtību. Tev jāatrod veids, kā atjaunot savu enerģiju. Iespējams, vērts padomāt par veselīgu uzturu vai doties uz sporta zāli.

avots: https://www.dzivei.lv/tests-izvelies-seno-simbolu-un-uzzini-kotas-tev-pavestis/

3.MĪLESTĪBA UN NĀVE

Jebkurš cilvēks, ilgi nedomājot, saistīs tikko ieraudzītu sirdi ar skaistāko sajūtu uz šīs pasaules - mīlestību. Sākotnējais mīlestības simbols bija vīģu un efeju lapas - efeja ir ilgmūža augs, un tādai būtu jābūt arī mīlestībai. Tāpēc grieķu, romiešu un agrīnajās kriestiešu kultūrās efejas lapas simbolizēja mīlestību.

Pirmās ziņas par sirds simbola lietojumu vēsturiskajos avotos nāk no kādas Lībijas pilsētas Kirēna (Cyrene) 7.gs.p.m.ē. Kirēnas pilsētas galvenais ienākumu avots bija tās apkārtnē augošā auga silfija sēklas. Silfija sēklām piemita neparastas ārstnieciskās spējas – tas spēja dziedēt iekaisumus, drudzi un klepu, bet galvenokārt tika izmantots auglības kontrolēšanai jeb kā kontracepcijas līdzeklis. Ņemot vērā to, ka šis auga tikai šīs pilsētas tuvumā, tā sēklām tika piedēvēta zelta vērtība. Silfija auga sēklas atgādina mums jau pazīstamo sirds simbolu. (attēls 1.)Tieši šī iemesla dēļ Kirēnas monētās tika iekalts sirdij līdzīgs simbols (silfija auga sēklas), kas tolaik simbolizēja seksu un mīlestību. (attēls 2.) Kirēnas pilsētas pastāvēšana beidzās ap 4.gs.m.ē. divu smagu zemestrīču dēļ. Šobrīd šajā vietā ir apskatāmas tikai šīs pilsētas drupu paliekas.

att.1.

att.2.

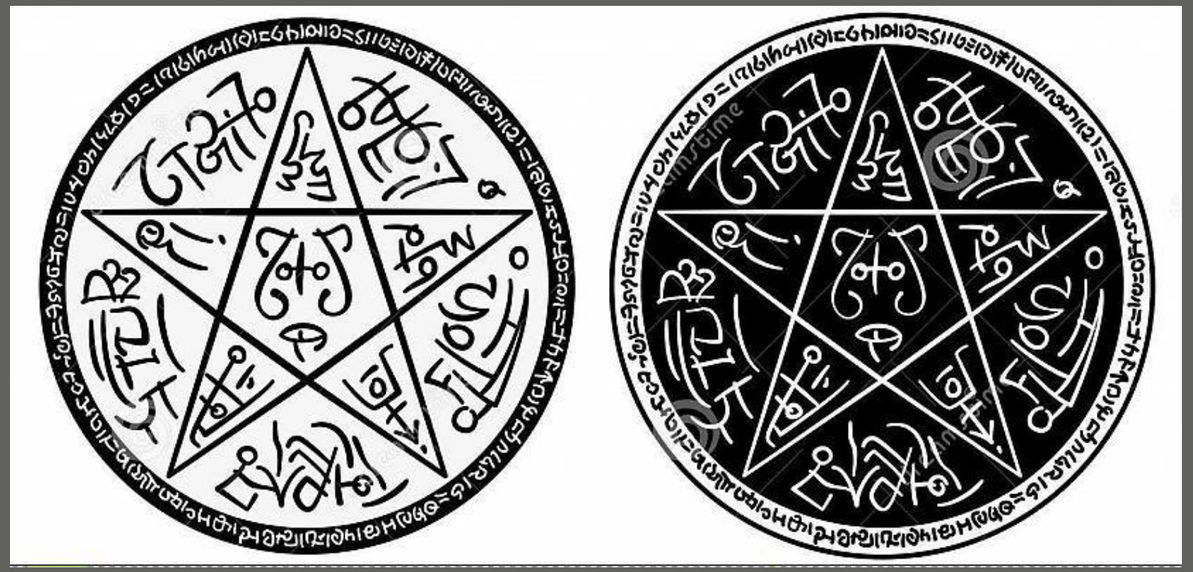
avots: https://www.dzivei.lv/tests-izvelies-seno-simbolu-un-uzzini-kotas-tev-pavestis/

4.PENTAGRAMMA

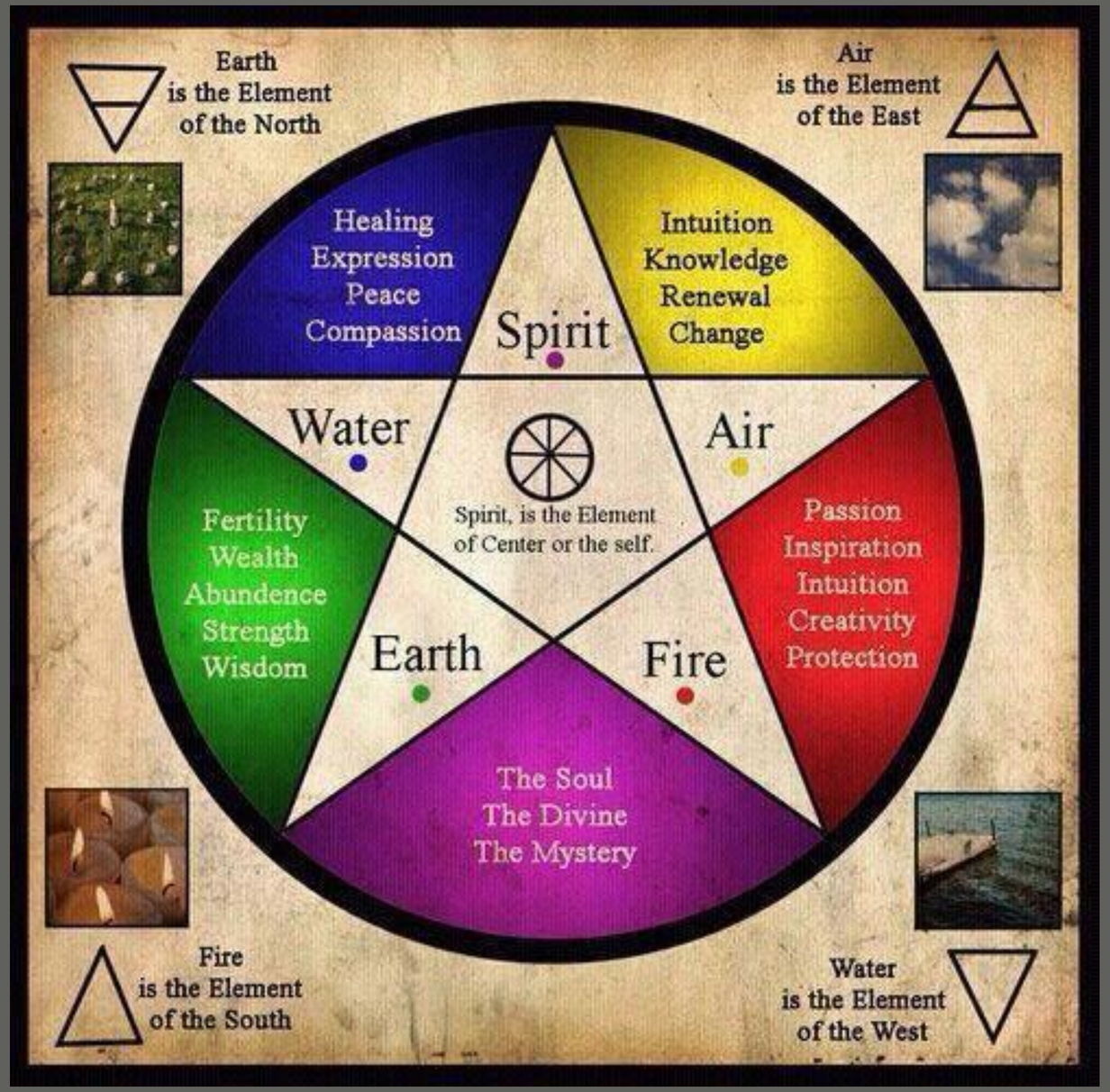
Pentagramma ir simbols, kurš tiek saistīts ar sātanu. Šī zīme pirmo reizi parādījās 3000 gadus pirms Kristus un kopš tiem laikiem bieži ir mainījusi savu nozīmi. Senajos laikos pentagramma bija veselības simbols, viduslaikos to izmantoja, lai atvairītu dēmonus un garus un katoļu baznīca to izmantoja, lai attēlotu Jēzus 5 brūces. Taču tad notika pēkšņs pavērsiens: tā kā pentagramma tika bieži izmantota arī saistībā ar pagāniem, baznīca no tās atkāpās un pārtulkoja to kā sātana simbolu. Kopš tā laika pentagramma tiek lietota saistībā ar sātanu un melno maģiju. Pastāv versija, ka par savu formu šis simbols var pateikties ābolam. Ja ābolu pārgriež uz pusēm horizontāli tad katras pusītes centrā būs redzama gandrīz ideāla pentagramma, kuras katrs stars saturēs vienu ābola sēkliņu. Katrai no šīm piecām sēkliņām ir sava pentagrammas simbolika,bet pati galvenā ideja ir apslēptās zināšanas un noslēpumi, kas glabājas uz zemes. Ādamam un Ievai ābols parādīja slēptās zināšanas, kuras bija liegtas cilvēcei un pēc kurām nevajadzēja tiekties.

Tradicionāli katram no pentagrammas stariem tiek piedēvēts viens no metafiziskajiem elementiem. Zeme(earth)-Stabilitāte un fiziskā izturība Uguns(fire)-Drosme Ūdens(water) – Emocijas un intuīcija Gaiss(air)– Intelekts un talants Gars(spirit)- Dievišķais un viss Esošais. Krstiešu kultūrā pentagramma tika plaši izmantota kā aizsargājošs amulets. Pie tam skaitliskajā tulkojuma trīs augšējie stari simbolizē Tēvu, Dēlu un Svēto garu,bet divi uz leju vērstie stari simbolizē Kristus dubulto būtību. Cilvēka un Dievišķā. Tāpat kristietībā pastāv uzskats, ka pentagramma simbolizē kristus brūces. Daži reliģiski un garīgi grupējumi izmanto apgriezto pentagrammu, kura parasti tiek attēlota ar āža galvu pentagrammas robežās. Tas ir tā saucamais Bafometa simbols. Iespējams, ka šis termins ir radies no diviem sengrieķu vārdiem. Barphe un metis, kas nozīmē ,,zināšanu iegūšana" vai arī ,,kristīšana ar prātu"

Saite uzdevuma un kritēriju apraksts:
https://www.canva.com/design/DAFliVmb90o/KtfX2HmnNepjswSIUe7Lbg/view?utm_content=DAFliVmb90o&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=publishsharelink&mode=preview

UZDEVUMA APRAKSTS/KRITĒRIJI

LITERATŪRAS SARAKSTS

- Ilustrētā arhitektūras vēsture., Zvaigzne ABC, 2013
- Zīmes un simboli.No seniem hieroglifiem līdz mūsdienu logotipiem.- Rīga: Zvaigzne ABC, 2010
- Austruma S.,Muižarāja I.Kulturoloģija.-Rīga: Zvaigzne ABC, 2010
- Blūma, D. Mazā mākslas vēstures terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC, 2010
- Ērglis A., Purēns V.,Sviestiņa L. Kulturoloģija vidusskolai.- Raka,2009
- Breslava, G. red. Psiholoģijas vārdnīca. Rīga: Mācību grāmata, 1999.
- Purēns, V. Latvijas un pasaules vēsture. 1. sēj. Rīga: RaKa, 2015.

Elektroniskie resursi:

8. http://e.znet.lv/Arhitekt_stili_Latvija_Text.pdf Jānis Krastiņš. Arhitektūras stili Latvijā;
9. http://www.artermini.lv/
10. http://wikipedia.org/wiki
11. http://whc.unesco.org
12. http://mantojums.lv
13. https://www.dzivei.lv/tests-izvelies-seno-simbolu-un-uzzini-kotas-tev-pavestis/

SECINĀJUMI

Viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem īstenojot mūsdienīgu izglītību, kuras rezultāts ir patiesa izpratne, spēja izmantot skolā apgūto neierastās situācijā. Kursa apguvē tika plānota skolēnu darbība dažāda apjoma pētnieciskos projektos.Viens no šādiem projektiem ir simbolu un zīmju pētniecība arhitektūrā. Šis uzdevums deva iespēju izzināt kultūras laikmeta pazīmes un artefaktus, meklēt un saskatīt iepriekšējo kultūras laikmetu atsauces mūsdienu kultūras procesos. Caur šo pētniecību skolēns izprot kultūras zīmju un simbolu valodas daudzveidību, kļūst vērīgāks pret apkārtējo pilsētvidi, mērķtiecīgi spēj atrast nepieciešamo informāciju aprakstīt to īsi un kodolīgi.
Kā arī saredz starplaikmetu saikni.

PIELIKUMI:

1.kursa studentes Katrīnes Ivanovas izpētes materiāls

https://www.canva.com/design/DAFO2f2HEh8/Hq9PJw66Ye1FozZhjQeNOw/edit?utm_content=DAFO2f2HEh8&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

1.kursa studentes Lauras_izpētes materiāls Pažas

https://www.canva.com/design/DAFPZm2JQjE/3yfVyKR7PsCSSGw4TSpPlA/watch?utm_content=DAFPZm2JQjE&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=publishsharelink

3.kursa studentu Arta Subatiņa un Aurēlija Suseja
izpētes materiāls par arhitektūras elemeniem